

Fogalomtár

Nemzetközi jog I.

Történeti rész

Szerző: Dr. Sziebig Orsolya Johanna

Antant: 1904. április 8-án, Londonban megkötött „entente cordiale“-ban sikerült kiegyeznie Angliának és Franciaországnak, 1907-ben Oroszország csatlakozott a szövetséghez.

Bécsi Kongresszus: a Napóleoni korszakot lezáró kongresszus, 1814-15. Nemzetközi jogi jelentősége:

- Svájc: állandóan semleges állammak nyilvánították;
- több országát átfolyó folyókat nemzetközivé nyilvánították;
- megtiltották a rabszolga kereskedelmet;
- megállapították a követek rangsorát;
- számos határ megállapítása.

Európai Koncert: Anglia, Ausztria, Oroszország és Poroszország megállapodtak abban, hogy a fontosabb ügyeket ezen túl közösen fogják intézni, együttesen lépnek fel. Ehhez Franciaország is csatlakozott, ettől kezdve volt öthatalmi együttműködés.

Gyarmatosítás: a nagy földrajzi felfedezések nyomán indult el a gyarmatosítás folyamata, a XVI. században. Azért volt erre lehetőség, mivel akkoriban a „fejlett államok”, amelyek főként az európai államokat jelentették, nem tekintettek más államokra a nemzetközi közösség tagjaként. A később gyarmatosított területeket uratlan területnek tekintették, amelyek szabadon megszerzhetőek. Portugália és Spanyolország járt az élen, majd Anglia, Hollandia és Franciaország zárkózott föl. Bár a XIX. sz. közepére dél- és közép-amerikai gyarmati rendszer megszűnt, Ázsiában és Afrikában ez az időszak tekinthető a gyarmatosítás fénykorának.

Hatalmi egyensúly elve: az államok katonai szövetségeiket úgy alakították, hogy egyetlen állam se erősödjön meg túlságosan, mindig a legerősebbel szemben szövetkeztek, és igyekeztek a hatalmát a többiével egyenlő szinten tartani (status quo).

Hágai Békekonzferenciák: a béke megteremtése érdekében és a háború megelőzéséért hívták össze a hágai békekonzferenciákat: a nagyhatalmak fegyverkezési versenye nagy terhet rótt Oroszországra, aki nem bírta a versenyt a nyugati államokkal. 1899 és 1907.

Kalózhajó: a kalózhajók kereskedelmi hajók voltak, amelyek uralkodóiktól kalózlevelet kaptak, melynek alapján joguk volt a hajót felfegyverezni és hadműveleteket végezni, részt venni, anélkül, hogy ők a királyi haditengerészeti állományba kerültek volna. A kalózhajó olyan magántulajdonban lévő kereskedelmi hajót jelentett, amely részt vett a tengeri háborúban.

Konzulátus: kereskedelem fejlődése tette szükségesé, a konzul látta el a honos kereskedők jogainak védelmét az idegen államokban. a XII. század végén, a XIII. század elején az olasz városállamok küldték főleg a Földközi-tenger keleti vidékeire pl. Velence Bizánca 1199-től.

Központi hatalmak: alapja a Németország, Osztrák-Magyar Monarchia kettős szövetsége. 1914 októberében az Oszmán Birodalom a központi hatalmak oldalán lépett be a háborúba. 1915. októberében Bulgária lépett be a központi hatalmak oldalán.

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Monroe-elv: az amerikai kontinens szabad és független, nem lehet európai hatalmak beavatkozásának tárgya (Amerika az amerikaiaké).

Nemzetközi jog története: a nemzetközi jog valójában az állammal egyidős, és ezek egymással kapcsolatba kerültek, a kapcsolatokat rendező szabályokat pedig a nemzetközi jog előzményének tekinthetjük.

Párizsi Kongresszus: 1856. Krími háborút zárta le. Nemzetközi jogi jelentősége:

- Oroszország elfogadta a Fekete-tenger semlegességét és oda vezető szorosokon (Bosporusz és Dardanellák) egy külön szerződéssel minden államnak megtiltották a hadihajók áthaladását, illetve megerősítették a korábbi tilalmakat;
- a párizsi kongresszuson részt vevő államok kiadtak egy tengerjogi deklarációt is, amely egységesítette a tengeri háborúban a zsákmányolás jogára vonatkozó állami gyakorlatot Európában;
- megtiltották a kalózlevelek kiadását;
- megerősítették a bécsi kongresszusnak nemzetközi folyókra vonatkozó szabályozását a szabad hajózással kapcsolatosan.

Protektorátus: gyakorlatilag egyfajta védnökséget jelent, a bennszülött uralkodó korlátott hatalommal megmarad, de külügy, hadügy, pénzügy a protektor állam irányítása alá került.

Szarajevói merénylet: 1914. június 28-án történt, melyet Gavrilo Princip nacionalista szerb diák követett el Ferenc Ferdinánd főherceg, az Osztrák–Magyar Monarchia trónörököse és hitvese, Chotek Zsófia ellen. Ez az esemény volt az első világháború kitörésének közvetlen ürügye.

Vesztfáliai békeszerződés: 1648. a harmincéves háború lezárása. Egyes nemzetközi jogászok innen számítják a nemzetközi jog kezdetét. Nemzetközi jogi jelentősége:

- kimondta az államok szuverenitását és megszüntette a korai feudalizmusban szokásos rangsort, kimondta az államok egyenlőségét;
- megszüntette a pápa és a császár nemzetek feletti hatalmát;
- német-római császári hatalom pusztá címmé vált, továbbra is a Habsburgok viselik;
- kimondták Hollandia és Svájc önállóságát;
- bevezette a békés egymás mellett élés elvét, elismerte a különböző vallások egyenjogúságát,
- innentől kezdve Svédország nagyhatalomnak számított (területnövekedés).